

Harrastusten merkitys kouluun kiinnittymiseen

Reetta Pakkala & Enni Salin

Kasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2024

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Pakkala, Reetta ja Salin, Enni 2024. Harrastusten merkitys kouluun kiinnittymiseen. Kasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 44 sivua.

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkittiin harrastusten merkitystä kouluun kiinnittymiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten harrastavat lapset ovat kouluun kiinnittyneitä. Lisäksi tarkasteltiin, millaisia merkityksiä harrastuksilla nähtiin olevan kouluun kiinnittymiselle. Aihe on ajankohtainen, koska kouluun kiinnittymisessä on havaittu vähenemistä viime aikoina. Oppilaiden harrastaminen on myös lisääntynyt muutaman vuosikymmenen aikana ja harrastuksista on tullut iso osa monen oppilaan elämää. Näiden yhteydestä aiempaa tutkimusta oli vähän Suomesta, vaikka harrastus ja koulu ovat olleet isossa osassa monen lapsen arkea ja elämää jo pidempään.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin yksilö- ja parihaastatteluina 15 oppilaalta. Oppilaat olivat kolmannella luokalla ja harrastivat kaikki jotakin. Aineisto analysoitiin laadullisen aineistolähtöisen sisällyönanalyysin keinoin, jossa hyödynsimme teemoittelua. Teemoittelussa syntyi selkeät ilmiöt, jotka toistuivat oppilaiden kokemuksissa.

Tutkimuksessa selvisi, että harrastavat lapset olivat korkeasti kouluun kiinnittyneitä. Korkea kouluun kiinnittyneisyys näkyi monella kouluun kiinnittymisen ulottuvuudella ja sekä yleisellä että tilannesidonnaisella tasolla. Harrastusten nähtiin tukevan kouluun kiinnittymistä usealla tavalla. Tärkeimpiä oli harrastukissa saadut kaverit, taitojen oppiminen ja kehittyminen harrastukissa, sekä harrastuksen ja mielenkiinnon kohteen näkyminen kouluarjessa. Harrastuksista saadut sosiaaliset suhteet saattoivat siirtyä kouluun. Samoin taidot, joiden avulla koulussa tuli onnistumisen kokemuksia taito- ja taideaineissa. Harrastukset tukivat opiskelua ja koulunkäyntiä, edistämällä kognitiivisia taitoja ja käytösnormien mukaan toimimista. Harrastukset saattoivat esimerkiksi auttaa ymmärtämään koulun sääntöjä tai harjoittivat keskittymisen taitoa.

Asiasanat: kouluun kiinnittyminen, harrastukset, harrastaminen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
1 JOHDANTO.....	5
2 KOULUUN KIINNITTYMINEN	7
2.1 Kouluun kiinnittymisen määritelmä.....	7
2.2 Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet ja tasot.....	8
2.3 Kouluun kiinnittymiseen vaikuttavat tekijät.....	9
3 HARRASTUKSET JA HARRASTUNEISUUS	11
3.1 Harrastaminen.....	11
3.2 Harrastuksissa opittavat taidot.....	11
3.3 Harrastuneisuuden vaikutukset	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	14
4.2 Tutkimuksen lähestymistapa	14
4.3 Tutkimukseen osallistujat	15
4.4 Tutkimusaineiston keruu.....	15
4.5 Aineiston analyysi.....	15
4.6 Eettiset ratkaisut.....	16
5 TULOKSET.....	18
5.1 Kouluun kiinnittyminen harrastusten näkökulmasta	18
5.2 Harrastusten ja lempioppiaineiden yhteys	20
5.3 Harrastusten näkyminen koulussa.....	22
5.4 Kiinnittymisen ulottuvuudet koulussa ja harrastuksen tukeminen.....	24
5.4.1 Kognitiivinen kiinnittyminen	24
5.4.2 Tunneperäinen kiinnittyminen.....	27
5.4.3 Toiminnallinen kiinnittyminen	30

5.5 Harrastusten tuki oppilaan toiminnalle	32
5.6 Tilanteet, jossa harrastus ei kiinnitä oppilasta kouluun.....	35
6 POHDINTA.....	36
6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	36
6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi	39
6.3 Jatkotutkimusaiheet.....	41
LÄHTEET	42

1 JOHDANTO

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten harrastavat lapset ovat kouluun kiinnittyneitä. Halusimme myös selvittää, millaisia mahdolliset merkitykset ovat. Aihe on rajattu koskemaan alakouluikäisten ja tarkalleen ottaen kolmasluokkalaisten oppilaiden harrastuneisuutta ja sen yhteyttä heidän kouluun kiinnittymiseensä. Harrastusten merkityksen tutkiminen koulussa on ajankohtainen ja tärkeä aihe, sillä koulu ja hyvinvointi ovat sidoksissa oppilaan kykyyn kiinnittyä kouluun. Harrastukset tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden ilmaista itseään ja kehittää taitojaan myös koulun ulkopuolella (Nurmi, 2018). Lisäksi harrastukset tarjoavat sosiaalisia yhteyksiä ja tukevat itseluottamuksen kehittymistä.

Tutkielmamme aihe on ajankohtainen, sillä kouluun kiinnittymisen heikentyminen on ollut esillä niin mediassa kuin arkipäiväisessä puheessa viime vuosina. Virtasen ja Pelkosen (2023) mukaan kouluun kiinnittymisellä tarkoitetaan sitä, miten oppilaat luovat yhteyksiä ja merkityksiä ikäisiinsä, aikuisiin, opiskelemaan sekä yleisesti koulun toimintakulttuuriin. Kouluun kiinnittymistä on myös eri tasoilla ja huomioimme tutkimuksessamme sekä yleisen että tilannesidonnaisen tason. Yleinen kouluun kiinnittyminen kuvaa pitkällä aikavälillä tapahtuvaa kiinnittymistä, kun taas tilannesidonnainen kiinnittyminen kuvaa jonkin hetken kiinnittymistä vaihdellen koulupäivänkin aikana (Pöysä, 2020). Tasojen lisäksi huomioimme myös kiinnittymisen eri ulottuvuudet. Tutkimuksen rajaus on perusteltu, koska harrastusten merkitys lasten kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa ja sosiaalisessa kehityksessä on merkittävä, ja sen vaikutuksia koulukontekstissa ei ole juurikaan tutkittu.

Aiempaa suomalaista tutkimusta kohdistuen kouluun kiinnittymiseen ja harrastuksiin ei juurikaan ole, vaan esimerkiksi Polvi-Lohikoski (2020) on tutkinut harrastusten merkitystä elämään ja hyvinvointiin, mutta ei niinkään suoraan kouluun ja kouluun kiinnittymiseen. Vaikka hyvinvointi nähdäänkin tärkeänä osana kouluun kiinnittymistä, koimme että halusimme nimenomaan tutkia harrastuksia ja niiden merkityksiä kouluun kiinnittymiseen. Ulkomailla puolestaan

tutkimusta kyllä löytyy, mutta ne koskevat enemmän koulun yhteydessä olevaa harrastustoimintaa. Tutkimuksessamme harrastuksessa kyse on mielekkästä tekemisestä, ystävyysuhteiden luomisesta ja ylläpitämisestä sekä itsensä kehittämisestä (Valtioneuvosto, 2019). Lähtökohtana oli, että kaikki vapaa-ajan käyttö kuten joukkueurheilu sekä esimerkiksi piirtäminen laskettiin harrastamiseksi.

Tavoitteena on ymmärtää, miten erilaiset harrastukset, kuten urheilu, taide tai musiikki, edistävät oppilaiden kiinnittymistä. Harrastuksilla voidaan ajatella olevan yhteyttä myös heidän oppimiseensa, motivaatioon ja sosiaalisiin suhteisiin. Nämä kaikki tekijät voidaan ajatella liittyvän vahvasti kouluun kiinnittymiseen. Tutkimus pyrkii tunnistamaan, miten koulut voivat hyödyntää harrastustoimintaa tukeakseen oppilaiden koulupolkua ja edistääkseen heidän kouluunsa kiinnittymistä.

Tutkimus on laadullinen, ja aineisto on kerätty haastattelemalla oppilaita. Haastattelut valikoituivat tutkimusmenetelmäksi, koska ne tarjoavat oppilaiden syvällisiä ja henkilökohtaisia näkemyksiä siitä, miten harrastukset vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Menetelmä mahdollisti oppilaiden omien kokemusten ja havaintojen perusteellisen tarkastelun, mikä auttaa ymmärtämään tutki-
maamme aihetta monipuolisesti.

2 KOULUUN KIINNITTYMINEN

2.1 Kouluun kiinnittymisen määritelmä

Kouluun kiinnittymisellä tarkoitetaan oppilaan asennetta ja suhdetta kouluun kohtaan sekä osallistumista opiskeluun ja yhteisöllisyyteen. Kouluun kiinnittyminen on käsitteenä syntynyt tarpeesta kuvata ilmiötä, vailla teoreettista taustaa, mikä on johtanut siihen, että tarkkaa tieteellistä määritelmää kouluun kiinnittymiselle ei ole (Virtanen, 2017). Tässä tutkimuksessa lähestymme kouluun kiinnittymistä Virtasen ja Pelkosen (2023) näkemyksen mukaan.

Virtanen ja Pelkonen (2023) määrittelevät kouluun kiinnittymisen kuvaamaan, miten oppilaat liittyvät toisiinsa, aikuisiin ja yleisesti opiskeluun koulussa. Vahva kouluun kiinnittyminen näkyy aktiivisena osallistumisena ja siteiden luomisena niin luokkakavereiden kuin opettajien kanssa. Myös kiinnostuksen osoittaminen esimerkiksi oppimista kohtaan erilaisin tavoin, kuten keskusteluun osallistuminen osoittaa kouluun kiinnittymistä. Käsite kuvaa myös, kuinka tärkeäksi koulu koetaan. (Virtanen & Pelkonen, 2023.) Oppilas, joka osallistuu innokkaasti kaikille oppitunneille, pyrkii ylittämään odotukset tehtävissään ja ilmaisee avoimesti, kuinka tärkeää hänelle on oppia uutta koulussa kuvaa hyvin kouluun kiinnittynyttä oppilasta. Hän voi esimerkiksi nähdä koulun paikkana, jossa hän voi kehittää taitojaan ja valmistautua tulevaisuutta varten, mikä heijastaa käsitettä siitä, kuinka tärkeä koulu hänelle on. (Virtanen & Pelkonen 2023.)

Kouluun kiinnittymisen taso voi vaihdella ja sitä tapahtuu oppilaiden ja kouluyhteisön välillä jatkuvasti. Esimerkiksi jokainen yksittäinen oppitunti tai opettajan rooli vaikuttavat. Oppitunnit ja niiden laatu vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten innostuneita oppilaat ovat koulusta ja samalla, miten hyvin oppilaat kiinnittyvät kouluun. Mielenkiintoiset ja monipuoliset oppitunnit voivat vahvistaa oppilaiden sitoutumista koulunkäyntiin. (Virtanen & Pelkonen 2023.) Kriittisiä muutostekijöitä kouluun kiinnittymiselle voi tapahtua, kun esimerkiksi siirytään luokka-asteelta toiselle. Kiinnittymisen jatkuvuus on siis monien tekijöiden vaikutus.

2.2 Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet ja tasot

Kouluun kiinnittyminen voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen; toiminnalliseen, tunneperäiseen ja kognitiiviseen, jotka kuvaava kiinnittymisen lähtökohtia, sekä kahteen tasoon, - yleiseen ja tilannesidonnaiseen- jotka kuvaavat kiinnittymisen luonnetta (Pöysä, 2020, s. 21). Hyödynnämme tätä mallia meidän tutkimuksemme kouluun kiinnittymistä käsiteltäessä. Näiden ulottuvuuksien ja tasojen kautta pystymme esittämään erityisesti kiinnittymisen muuttumista ja vaihtelua eri tilanteiden välillä (Pöysä, 2020, s. 20).

Toiminnallisen kiinnittymisen tunnuspiirteitä ovat sääntöjen ja normien noudattaminen, toivotusti käyttäytyminen ja opetukseen aktiivisesti osallistuminen (Fredricks ym., 2004, s. 62). Hyvin toiminnallisesti kiinnittynyt oppilas toimii siis monin esimerkillisin tavoin. Huonosti toiminallisesti kiinnittynyt oppilas puolestaan esimerkiksi jättää kotitehtävät tekemättä tai käyttäytyy jatkuvasti sääntöjen vastaisesti.

Tunneperäinen kiinnittyminen keskittyy oppilaiden tunteisiin ja ajatuksiin koulua ja opiskelua kohtaan. Tunneperäiseen kiinnittymiseen liittyy esimerkiksi yhteenkuuluvuuden ja ryhmään kuulumisen tunne sekä erilaiset tunteet, kuten tylsistyminen tai innostus. (Fredricks ym., 2004, s. 63.) Jos oppilas kokee, että hän kuuluu koulussa ryhmään, saa tukea haasteisiin ja kokee koulussa pääsääntöisesti positiivisia tunteita, kuten innostusta, on hän hyvin tunneperäisesti kouluun kiinnittynyt.

Kognitiivinen kouluun kiinnittyminen liittyy puolestaan oppilaan oppimiseen ja siihen liittyviin asioihin. Kun oppilaan kognitiivinen panostus oppimiseen on suurta ja oppilaalla on hyviä itsesäätelystrategioita ja hänen mielestään koulu on merkityksellistä, on kouluun kiinnittyminen kognitiivisesti vahvaa. Lisäksi kognitiiviseen kiinnittymiseen vaikuttaa kognitiot, kuten uuden ja vanhan tiedon yhdistelyn taito sekä ponnistelu tehtävien eteen. (Fredricks ym., 2004, s. 63–65.) Jos koulunkäynti ei kiinnosta, eikä esimerkiksi uuden oppiminen tunnu merkitykselliseltä, on oppilas kognitiivisesti heikosti kouluun kiinnittynyt.

Kiinnittymisen tasoja on kaksi, joista ensimmäinen on oppilaan yleinen kiinnittyminen. Yleistä kiinnittymistä tarkastellessa tutkitaan oppilaan keski-

määräistä kiinnittymistä pidemmällä aikavälillä. Yleiseen kiinnittymiseen kerätään paljon tietoa eri tilanteista ja ajankohdista, ja se muodostaa laajemman teoreettisen pohjan kiinnittymiselle pidemmällä aikavälillä. (Pöysä, 2020.)

Tilannesidonnainen kiinnittyminen on toinen kiinnittymisen taso. Tilannesidonnainen kiinnittyminen nimensä mukaisesti kuvaa kiinnittymistä jollakin tietyllä hetkellä tai tietyssä tilanteessa. Oppilaan kiinnittyminen voi vaihdella paljonkin tilanteen mukaan. Tilannesidonnaista kiinnittymistä keskitytään tarkastelemaan eri tilanteissa ilmeneviä tunteita, kognitiota ja toimintaa. (Pöysä, 2020.)

Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet kuvaavat erilaisia tapoja kiinnittyä kouluun, ja ne eivät ole toisiaan poissulkevia (Virtanen & Pelkonen, 2023, osa I Kouluun kiinnittyminen). Oppilas voi siis olla kouluun kiinnittynyt samaan aikaan toiminnallisesti, tunneperäisesti että kognitiivisesti. Oppilaiden yleisen ja tilannesidonnaisen kiinnittymisen välillä on yhteys, korkea yleinen kiinnittyminen ennusti korkeaa tilannesidonnaista kiinnittymistä, ja matala yleinen kiinnittyminen ennusti puolestaan matalaa tilannesidonnaista kiinnittymistä (Pöysä ym., 2020). Yleinen kiinnittyminen vaikuttaa tällöin esimerkiksi siihen, millaisin ennako-oletuksin oppilas lähestyy tilannetta.

2.3 Kouluun kiinnittymiseen vaikuttavat tekijät

Kouluun kiinnittymiseen vaikuttaa moni tekijä, kuten opettaja-oppilassuhde, perheen tuki, vertaisten tuki ja omat koulutukselliset tavoitteet ja toiveet tulevaisuudessa (Virtanen, 2017). Jokaisen oppilaan kouluun kiinnittyminen on yksilöllistä ja erot voivat oppilaiden välillä olla suuria (Virtanen & Pelkonen, 2023, Osa I Kouluun kiinnittyminen). Iso vaikutus on sillä, minkä ulottuvuuden kautta oppilas on kouluun kiinnittynyt. Tunneperäisesti kiinnittynyt oppilas voi tulla kouluun mielellään jo vain siellä odottavan yhteisön vuoksi. (Virtanen & Pelkonen, 2023, Osa I Kouluun kiinnittyminen). Myös tarkastelun tasolla on merkitystä. Hyvin eri tekijät voivat vaikuttavat kiinnittymiseen yleisellä ja tilannesidonnai-

sella tasolla (Pöysä, 2020). Oppilas voi esimerkiksi olla yleisesti kouluun kiinnittynyt tunneperäisesti, mutta olla kognitiivisesti erityisesti kiinnittynyt johonkin oppiaineeseen tilannesidonnaisesti.

3 HARRASTUKSET JA HARRASTUNEISUUS

3.1 Harrastaminen

Lapsen vapaa-ajan vietto voi olla lapsen kehitystä tukevaa (Nurmi, 2018). Monella lapsella vapaa-ajan viettoon liittyy oleellisesti harrastukset ja niissä tapahtuva oppiminen ja kehittyminen. Harrastuksilla on iso vaikutus lasten ja nuorten elämään. Tarkkaa määritelmää harrastuneisuudelle ei kuitenkaan ole (Tarvainen, 2023). Harrastuksissa on kyse mieleisestä tekemisestä, ystävyysuhteiden luomisesta ja ylläpitämisestä, itsensä kehittämistä, omien unelmien tavoittelusta ja vahvuuksien löytämisestä sekä vuorovaikutuksesta (Valtioneuvosto, 2019). Tutkimuksessamme lähtökohtana oli, että harrastuksella ei viitata pelkääntään ohjattuun toimintaan, kuten joukkueharjoitteluun tai järjestötoimintaan, vaan myös sellaiseen vapaa-ajan käyttöön, jonka yksilö kokee harrastukseksi, kuten pelaaminen, piirtäminen, leipominen. Tarvainen ym. (2023, s. 23) määrittelevät harrastuneisuuden tällä samalla tavalla. Harrastamisen täytyy kuitenkin olla viikoittain tapahtuvaa. Jos sitoutuminen johonkin tiettyyn aktiviteettiin on matala ja tekemisen intensiteetti vähäinen, voidaan tällaista toimintaa pitää enemmän puuhasteluna kuin harrastuksena (Tarvainen ym., 2023). Videopelien pelaamista voidaan esimerkiksi pitää monista eri näkökulmista harrastuksena (Tarvainen ym., 2023, s. 24). Tarvaisen mukaan se voi olla yhtä lailla säännöllistä, tuottaa iloa, tarjota oppimisen mahdollisuuksia ja olla sosiaalista toimintaa.

3.2 Harrastuksissa opittavat taidot

Vapaa-aika voi olla lapselle perusvoimavara, mutta lisäksi vapaa-ajalla ja harrastuksissa voi kehittää muun muassa sosiaalisia taitoja, ystävyysuhteita, itsetuntoa ja harjoittaa motorisia taitoja. Myös taiteellista kehitystä voi edistää vapaa-ajan harrastusten kautta (Nurmi, 2018).

Kavereiden merkitys alkaa kasvaa lapsen tullessa kouluikänsä (Nurmi, 2018). Lasten kaveriryhmät muodostuvat usein läheisyysperiaatteen kautta, eli kaveriporukat muodostuvat muutenkin lähelle tulleista ihmisistä (Nurmi, 2018).

Kaikki eivät kuitenkaan löydä kavereita koulusta, ja näille henkilöille harrastukset voivat olla tärkeitä paikkoja ystäväysty. Mahoney ym. (2005, s.11) nimeävät yhdeksi tärkeäksi piirteeksi kehittäväälle harrastukselle, että siellä voi luoda turvallisesti uusia ystävyys-suhteita. Kehittävän harrastuksen parissa pääsee siis luomaan hyviä ja tärkeitä ystävyys-suhteita.

Mahoney ym. (2005, s.11) nostavat esiin kehittävän harrastuksen piirteenä myös myönteisten sosiaalisten normien harjoittelun. He toteavat myös, että kehittäväällä harrastuksella pitää olla selkeät säännöt ja rajat. Näistä molempien harjoittelu ja noudattaminen on myös sosiaalisten taitojen ja oman toiminnan ohjauksen harjoittelua. Harrastusten parissa lapsi saa myös mahdollisuuden harjoitella tunteiden säätelyä, sekä sosiaalista kanssakäymistä erilaisten ihmisten kanssa, erilaisissa tilanteissa (Nurmi, 2018).

Pystyvyyden tunteen kehittäminen on yksi kehittävän harrastuksen ominaisuuksista (Mahoney, ym. 2005, s. 11). Samaan aikaan koulussa hyötyä on positiivisesta minäkuvasta ja pystyvyyden tunteesta. Harrastuksessa tuettu ja koettu pystyvyys, voi tukea lapsen minäkuvaa ja lisätä hänen itsetuntoaan. (Nurmi, 2018). Parhaimmillaan lapsi voi siis saada onnistumisen kokemuksia harrastuksista, ja nämä onnistumiset voivat lisätä hänen itsetuntoaan kokonaisvaltaisesti myös harrastusten ulkopuolella.

Lapsen motorinen kehitys tapahtuu erityisesti erilaisten leikkien ja tekemisen kautta (Nurmi, 2018). Motorisia taitoja harjoitellaan muiden taitojen ohella myös kehittävän harrastuksen parissa. Kehittävä harrastus tukee taitojen oppimista monin tavoin, tähdäten hyvään toimintakykyyn tulevaisuudessa. (Mahoney, ym. 2005, s. 11). Kehittävän harrastuksen kautta lapsi voi siis oppia suoraan taitoja, joita hän voi hyödyntää myös muualla, esimerkiksi koulussa.

3.3 Harrastuneisuuden vaikutukset

Harrastukset ja harrastuneisuus tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuksia oppimiseen, kokemuksiin ja niiden jakamiseen muiden kanssa (Halme ym., 2018). Harrastuneisuudella nähdään olevan paljon erilaisia vaikutuksia, jotka vaikuttavat lapsiin ja nuoriin sekä yksilöllisellä että yhteiskunnallisella tasolla.

Harrastusten, erityisesti liikunnan ja hyvinvoinnin yhteyttä on tutkittu vuosien varrella. Harrastuksilla ja harrastamisella nähdäänkin olevan erityisesti positiivisia vaikutuksia yleisesti lasten ja nuorten mielenterveyteen. Esimerkiksi syrjäytymistä voidaan ehkäistä harrastuneisuudella (Halme ym., 2018). Nuorilla vapaa-ajan harrastuneisuuteen liittyy myös vähemmän masennusoireita ja ahdistusta (Timonen ym., 2021). Voidaan myös uskoa, että lasten ja nuorten yksinäisyys on myös vähentynyt harrastustoiminnan kautta.

Selkeästi koulussa näkyviä vaikutuksia ovat esimerkiksi parantuneet saavutukset koulussa ja opinnoissa (Mahoney ym., 2005). Mahoney viittaa esimerkkinä ensimmäisellä luokalla esiintyviin korkeampiin luku- ja matematiikan saavutuksiin harrastavilla nuorilla.

Harrastustoiminta ja siihen osallistuminen lisää ja edistää myös koulussa menestymistä. Harrastustoiminta voidaankin yhdistää lisääntyneeseen koulussa käyntiin ja siellä osallistumiseen, mikä tarkoittaa koulussa epäonnistumisien vähenemistä sekä keskeyttämisen vähentymistä. Harrastuneisuus lisää kouluun sitoutumista ja yleisesti läsnäoloa siellä (Mahoney ym., 2005). Tämän mukaan on myös todettu, että oppilaiden akateeminen suorituskyky olisi parempi.

Harrastustoiminta on myös osoittanut liittyneen ongelmakäyttäytymisen vähenemiseen niin koulussa kuin myös muualla (Mahoney ym., 2005). Kehitystutkimukset osoittavat, että todennäköisyys osallistua rikollisuuteen tai muuhun sen kaltaiseen toimintaan on alentunut harrastustoiminnan myötä. Harrastustoiminta siis selkeästi voi suojata ongelmakäyttäytymiseltä.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, nähdäänkö harrastuksilla olevan merkitystä oppilaiden kouluun kiinnittymiseen. Tutkimuksessa pyrimme selvittämään vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten harrastavat lapset ovat kiinnittyneitä kouluun?
2. Millaisia merkityksiä oppilaiden harrastuneisuudella nähdään olevan heidän kouluun kiinnittymiseensä?

4.2 Tutkimuksen lähestymistapa

Laadullista tutkimusta on mahdotonta määritellä tarkasti, sillä laadullisen tutkimuksen muodot ovat hyvin erilaisia. Laadullisella tutkimuksella on kuitenkin ominaispiirteitä, joiden avulla laadullinen tutkimus voidaan tunnistaa (Juhila, 2021a). Tutkimuksessamme laadullisen tutkimuksen erityispiirteitä ovat erityisesti lähelle menevän ilmiön ja osallistujan merkityksenannon tarkastelu ja osallistujien subjektiviteetin arvostamisen (Juhila, 2021a).

Aineistonkeruumuotonaamme on haastattelu, joka on tyypillinen laadulliselle tutkimukselle. Vastausten avulla pyrimme saamaan tutkimushaastattelujen avulla vastauksia tutkimusongelmaamme (Hyvärinen, ym. 2021).

Haastattelumme oli puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoitu haastattelu rakentuu valmiista kysymyksistä, joita täydennetään vastauksen ja tilanteen mukaan jatkokysymyksillä. Puolistrukturoidussa haastattelussa vastaamisen tapa on vapaa ja haastateltava saa kertoa vapaasti omista ajatuksistaan ja vastata kysymyksiin, miten haluaa (Hyvärinen, ym. 2021). Haastattelutilanteessa on luonnollista, että tutkijan ja haastateltavan välillä on vuorovaikutusta. Tutkijan ja haastateltavan välillä voi olla hyvä suhde, sillä liian etäinen haastattelija voi aiheuttaa vastauksien vajaavaisuutta (Hyvärinen, ym. 2021). Meidän kohderyhmänämme toimi lapset, joita emme tunteneet entuudestaan. Erityisesti tämän

vuoksi tavoittelimme mahdollisimman rentoa tilannetta ja esitimme selkeitä kysymyksiä. Hyödynsimme paljon esimerkkejä, jotta lapsen olisi helppoa ymmärtää mitä kysymyksellä haetaan. Pyysimme myös usein heitä avaamaan vastauksiaan apukysymysten avulla. Haastattelujen aikana tuimme lapsia vastauksissa, mutta pyrimme olemaan vaikuttamatta lasten vastauksiin.

4.3 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen osallistui 15 kolmasluokkalaista osana koulupäivää. Tutkimus toteutettiin noin 30 000 asukkaan kunnassa Etelä-Suomessa helmikuun 2024 aikana. Kaikki osallistujat olivat samasta koulusta, kahdelta eri luokalta. Jokainen tutkimukseen osallistunut oppilas harrasti viikoittain jotain vapaa-ajallaan. Kahden luokan opettajat valitsivat osallistuvat oppilaat sekä muodostivat osallistuvista oppilaista parit. Opettajat olivat muodostaneet parit ja valinneet osallistujat omaa harkintaa käyttäen.

4.4 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksessa käytettävä aineisto kerättiin haastattelemalla oppilaita koulupäivän aikana. Koululla toteutetut haastattelut toteutettiin yksilö- ja parihaastatteluin ja haastattelihoita oli kaksi. Haastattelut kestivät noin 20 minuuttia. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin tekstiaineistoksi. Haastattelukysymykset pyrkivät selvittämään osallistujien ajatuksia koulusta ja harrastuksista, keskittymen teemoihin, jotka liittyvät kouluun kiinnittymiseen, sekä harrastuksissa opittaviin taitoihin ja tietoihin.

4.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi aloitettiin litteroimalla aineisto. Litteroitua aineistoa tuli 55 sivua. Litterointi on aineiston analyysin ensimmäinen vaihe, jossa usein puhetta puretaan kirjoitettuun muotoon (Kallio, 2021). Litterointivaiheessa karsittiin pois joitakin epäoleellisia tietoja, jotka eivät hyödyttäneet tutkimusta millään tavalla,

kuten tilannetta lämmittäneet keskustelut esimerkiksi siitä, kuinka usein koulussa on tarjottu riisipuuroa. Litterointitarkkuudemmeksi riitti siis se, että asia tuli ymmärretyksi ja esimerkin mukaiset aiheesta harhautumiset eivät olleet oleellisia (Kallio, 2021). Litteroidun aineiston pohjalta lähdimme tekemään tarkempaa analyysyä.

Aineiston analyysissa hyödynnettiin sisällönanalyysia. Laadullinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn ja sen tavoitteena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä selkeä kuvaus (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103; 127). Pyrimme järjestämään aineiston selkeään ja tiiviiseen muotoon, jossa oli mukana sekä konkreettisia ilmauksia että ilmauksia, joiden kautta rakennettiin konkreettisia ilmauksia vastaavia merkityksiä.

Aineistoa analysoidessa pyrimme löytämään tutkimuskysymysten kannalta tärkeimmät ja merkityksellisimmät kohdat, jotka värikoodasimme aina muodostamiemme teemojen mukaisesti. Teemoittelussa aineistosta paikannetaan teemat, jotka ovat oleellisia tutkimuksen kannalta (Juhila, 2021b). Teemoittelulla pyrimme jäsentämään aineistoa ja sieltä muodostuneita teemoja kokonaisuuksiksi. Teemoittelun yhteydessä teimme myös koodausta, jossa tutkija tunnistaa ja nimeää aineistosta löydettyjä sisällöllisiä elementtejä (Vuori, 2021).

Teemoittelun ja koodauksen jälkeen lähdimme luomaan kokoavaa analyysia. Kirjoitimme auki kokoamamme teemat ja kerroimme, miten teemat aineistossa ilmenevät. Emme jatkaneet enää tässä vaiheessa luokittelua, sillä koimme teemojen kuvaavan aineistossa esiintyviä ilmiöitä hyvin.

4.6 Eettiset ratkaisut

Eettiset ratkaisut on huomioitu koko tutkimusprosessin ajan sen kaikissa vaiheissa. Aineistonkeruutilanteen vapaamuotoisuuden ja arkielämää muistuttavan vuorovaikutus tilanteen vuoksi on erityisen tärkeää huomioida tutkimuseettiset kysymykset (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.147). Lisäksi lapset osallistujina ovat vaatineet erityistä eettistä sensitiivisyyttä. Tutkijoina olemme kunnioittaneet osallistujien ihmisarvoa, yksityisyyttä, vapautta ja itsemääräämisoikeutta.

Tutkimukseen osallistuminen on ollut täysin vapaaehtoista ja tutkimuslupa on pyydetty sekä kaupungin opetusvirastosta, tutkittavien huoltajilta, että tutkittavilta itseltään. Lapsi ei voi yksin päättää tutkimukseen osallistumisesta tutkimuseettisten ja lainsäädännöllisten syiden vuoksi (Alasuutari, 2005, s.147). Tämän vuoksi tutkimuslupa on kysytty ensin kotoa huoltajilta. Tutkittavilla on ollut mahdollisuus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta vielä ennen haastattelua, mikäli olisivat halunneet. Kysyimme oppilailta tutkimusluvasta vielä uudelleen, selittämällä ensin mistä on kyse ja tämän jälkeen pyytämällä allekirjoituksen vielä uuteen tutkimuslupapaperiin. Osallistujilla on ollut oikeus vastata oman ajatuksensa mukaan mitä haluavat tai he ovat voineet olla kokonaan vastaamatta. Lisäksi heillä on ollut oikeus keskeyttää haastattelutilanne milloin tahansa. Tutkimuseettisesti on olennaista noudattaa toimintatapoja, jotka varmistavat kestävän tiedon tuottamisen ja tutkittavien tasapuolisen kohtelun (Vuori, 2021). Haastateltavat ovat olleet alusta alkaen tietoisia luottamuksellisuudesta. Haastattelijoina olemme kertoneet osallistujille, mistä tutkimuksessa on kyse, mikä on meidän roolimme haastattelijoina suhteessa tutkittaviin sekä miten haastateltavan kertomia tietoja käytetään (Alasuutari, 2005, s.148).

Haastattelut tuottavat henkilökohtaista tietoa haastateltavien kokemuksista. Tämän vuoksi eettiset ulottuvuudet ja niiden huomioiminen on erityisen tärkeää (Patton, 2004, s.407). Tutkimuksessamme olimme pohtineet jo etukäteen esimerkiksi sitä, miten keskustelemme aiheesta lapsien kanssa ja miten tarjoamme tarvittaessa apua, mikäli jokin kysymys tuntuu liian haastavalta. Tutkimusprosessissa meidän tuli harjoittaa rehellistä tutkimusta ja raportoida kaikki saamamme tutkimusta ja tutkittavia koskeva tieto avoimesti kunnioittaen kuitenkin esimerkiksi tutkittavien yksityisyyttä. Tutkimuksessa esiintyvät tiedot ovat suojattu, anonymisoitu ja pseudonymisoitu tutkittavia suojellaksemme. Tutkimuksesta ei siis selviä tutkittavien henkilötietoja, koulun paikkakuntaa tai muuta tietoa, josta tutkittavat olisi mahdollista tunnistaa. Kaikki esillä oleva tunnistamista helpottanut tieto on muokattu alkuperäisestä. Hankittu aineisto on myös hävitetty tutkimuksen jälkeen tietoturvallisesti noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimustuloksia. Aluksi esitellään tuloksia liittyen yleisesti kouluun kiinnittymisen ja harrastamisen välillä eri kouluun kiinnittymisen tasoilla. Tämän jälkeen esitellään tuloksia kiinnittymisen eri ulottuvuuksilta, sekä sitä, mitä harrastukset voivat koulunkäynnille merkitä.

5.1 Kouluun kiinnittyminen harrastusten näkökulmasta

Haastatteluvastauksista ilmeni, että kaikki tutkimukseen osallistuneet harrastavat oppilaat olivat hyvin kouluun kiinnittyneitä. Tämä voitiin havaita siitä, että heidän vastauksissaan nousi esiin eri kiinnittymisen tasoja. Tutkittavat olivat sitoutuneita kouluun ja siellä tapahtuvaan toimintaan.

Kouluun kiinnittyminen näkyi aineistossa eri tavoin, mutta lähes kaikki oppilaat nostivat esiin sen, että koulussa on kivaa ja kun tarkenettiin, että mikä koulussa on kivaa, he vastasivat usein ystävät ja/tai oppimisen. Tätä kiinnittymisen näkymistä voidaan pitää yleisen tason kiinnittymisenä.

H: Ni ensimmäiseks että, mikä on ensimmäinen ajatus, mitä sul tulee mieleen koulusta?

O1: No ihan tota, ihan kiva ajatus.

H: Joo. Mikäs O2:n ihan eka ajatus, jos miettii koulua? Mikä tulee mieleen?

O2: Se on kivaa.

...

H: Onks teijän mielest koulu kivaa? Ja jos on tai ei nii miks?

O1: No no on se, kivaa on sen takia, koska tota no sillon myös pääsee no nii, näkee kavereita ja öm sit pääsee niiku tota öö oppimaan.

H: Joo. Mites O2?

O2: Munki mielest koulu on ihan kivaa.

H: Minkä takii se on kivaa?

O2: Noku siellä opitaan kaikkea.

Esimerkissä molempien oppilaiden ensimmäinen ajatus koulusta on se, että siellä on kivaa. Myöhemmin keskustelussa, kun kysytään miksi, koulussa sitten on kivaa, oppilaat mainitsevat ystävät ja oppimisen, jotka tukevat vahvasti kouluun

kiinnittymistä. Esimerkissä oppilaan 1 esiintuoma positiivinen ajatus koulusta voidaan nähdä merkittävänä tekijänä yleistä kouluun kiinnittymistä tarkastellessa. Jos oppilaan asenne on, että koulu on kivaa, koulu voidaan nähdä oppimisen mahdollistajana ja oppilaan on mahdollista kiinnittyä kouluun merkittävästi.

Haastattelussa keskusteltiin myös koulun turvallisuudesta, jonka nähdään vaikuttavan kiinnittymiseen. Kouluun kiinnittymiseen vaikuttavat vahvasti kouluun liittyvät tunnekokemukset, joita oppilaat toivat esiin kertoessaan, millaista koulussa on.

H: No mites onko tää teidän mielestä turvallinen paikka?

O14: Joo.

O15: Joo.

H: Mikä tästä tekee turvallisen?

O15: No se, kun täällä on paljon opettajia.

H: Joo.

O14: Ja sääntöjä kyl, säännöt on tärkeit.

Oppilaat kokivat koulun turvallisena paikkana. Oppilaat tuovat turvallisuutta esiin myös erilaisten toimien kautta, jotka tässä esimerkissä ovat opettajien määrä ja säännöt. Oppilaan 14 esiin tuomat säännöt liittyvät myös vahvasti toiminnalliseen kiinnittymiseen, sillä koulun säännöt nähdään nimenomaan turvallisuuden tuottamisen kautta perusteltuina eikä esimerkiksi todellisuudesta irrallisina määräyksinä. Kun koulu koetaan turvallisena paikkana, on sinne mukava tulla ja siellä on usein mielekkäämpää olla. Turvallisuuden tunteen voidaan nähdä vaikuttavan myös oppilaan tunneperäiseen kiinnittymiseen, jossa opettajilla on keskeinen rooli vastauksen mukaan.

Korkeasta yleisestä kiinnittymisestä kertoo myös se, että oppilaat eivät tuoneet esiin mitään asioita, mitkä eivät olisi olleet kivoja koulussa.

H: Onks sit jotain asioita mitkä silleen, et ei haluis tulla kouluun? Et joku asia vaikuttaa siihen et ei haluis tulla kouluun?

O4: Ei ehkä.

O5: Ei.

H: Ei, aina on kivaa tulla?

O5: Joo.

Oppilaat ovat vahvasti kouluun kiinnittyneitä, koska he eivät löydä yhtäkään asiaa, jonka vuoksi kouluun ei olisi kiva tulla. Oppilaat toteavat vain, että kouluun on aina kiva tulla, vaikka haastattelija yrittää kysymyksen asettelulla vielä haastaa ensimmäistä vastausta ja kalastella lisätietoa. Tällaiset ajatukset koulusta liittyvät hyvin myös tunneperäiseen kiinnittymiseen, sillä koulu ei ole aiheuttanut oppilaille sellaisia tunteita, että he eivät halua olla koulussa.

5.2 Harrastusten ja lempioppiaineiden yhteys

Harrastuksen ja lempioppiaineen välillä oli selvä yhteys. Mielekkyys korostui monien oppilaiden vastauksissa. Oppilaiden lempiaineessa hyödynnettiin samoja taitoja tai toimintoja kuin joissakin heidän harrastuksessaan. Erityisesti liikunnalla oli suuri merkitys.

H: Mitäs sä harrastat?

O3: Jalkapallo ja jääkiekkoo ja säbää.

...

H: Jos sun pitäs valita joku niist kolmesta ni mikä se ois? Mikä ois ihan lemppari?

O3: Liikunta.

H: Mitä te harrastatte?

O14: Mä harrastan aika paljon.

H: Kerro vaan, mitä niitä?

O14: Kokkikerhoo, roboa, eläinkerhoa ja käsipalloa.

...

H: No te vähän sanoittekin mutta mikä on sitten teidän ihan ykköslemppari oppiaine?

O14: Liikka kyl.

Oppilas 14 ei aluksi suoraan vastaa haastattelijan kysymykseen, vaan puhuu enemmänkin harrastusten määrästä. Tämä ei ole haastattelijalle riittävä vastaus, koska haastattelija tekee tarkentavan kehotuksen, johon oppilas vastaa luettelemalla harrastuksensa. Oppilaan neljästä harrastuksesta yksi on liikuntaa ja hän mainitsee liikunnan mieleisekseen oppiaineekseen. Monen muukin oppilaan

lempioppiaine oli liikunta, mikäli heidän harrastuksenaan oli jotakin urheilua, kuten joukkuepelejä.

O11: No mä harrastan selloa, nuorisoteatteria, muskaria ja kuviskerhoo ja mä en muista muita.

...

H: No niin mistäs oppiaineesta mikä on semmoinen ihan lemppari?

O11: Kuvis.

Tässä taas oppilaan yksi harrastuksista oli kuvataidekerho, joka osoittaa yhteyden myös lempioppiaineeseen, joka tässä tapauksessa on kuvataide. Voidaan siis selkeästi nähdä, että harrastuksella on merkitystä kouluun kiinnittymiseen ainakin tilannesidonnaisesti, koska monen oppilaan kohdalla harrastuksen ja lempioppiaineen välillä nähtiin yhteys.

Aineistosta voidaan havaita, että usein oppilaiden harrastus ja lempioppiaine ovat yhteydessä toisiinsa. Niiden voidaan ajatella kiinnittävän oppilasta kouluun tietyissä tilanteissa.

H: Öö no millanen ois semmonen mukava koulupäivä tai jos sul on teil on ollu joskus semmonen ni mikä ois semmonen? Semmonen vähän niinku unelmien koulu päivä? Nii mikä ois semmonen paras päivä, mitä siin päivän aikana tehtäis?

O3: Pelkkää liikuntaa.

H: Ai pelkkää liikuntaa?

O3: Ni.

H: Okei. Olisko jotain tiettyä liikuntaa vai kaikkia liikuntaa?

O3: Pelkkää säbää.

Oppilas tuo esiin, että jos hän saisi päättää yhden koulupäivän ja mitä silloin tehtäisiin, he pelaisivat salibandyä koko päivän. Aikaisemmin aineistossa tuli esiin, että hänen yksi harrastuksistaan on salibandy ja hänen lempioppiaineensa liikunta. Tässä huomataan hyvin tilannesidonnaista kiinnittymistä eli, kuinka oppilaan yksi harrastuksista sitoo oppilasta kouluun, kun hänen toiveenansa olisi pelata koko päivän pelkkää salibandyä. Mielekkyyttä siis ajatellaan paljon oppiaineen sisällön kautta.

Haastatteluvastauksissa ilmeni toisen tason eli tilannesidonnaisen tason kouluun kiinnittymistä. Tilannesidonnaista kiinnittymistä voitiin havaita vastauksissa, jotka kuvasivat erityisesti tietyn hetken tai tilanteen kiinnittymistä. Tällaisia toimintoja olivat oppilaiden harrastuksien ja lempioppiaineen välinen yhteys, joka näkyi monen oppilaan kohdalla. Suurimmalla osalla lempioppiaine ja jokin harrastuksista liittyivät toisiinsa ja saivat oppilaat olemaan tilannesidonnaisesti kiinnittyneitä.

5.3 Harrastusten näkyminen koulussa

Aineistossa esiintyi muitakin yhteyksiä harrastusten ja koulun välille, jotka tukevat oppilaan kiinnittymistä. Nähtiin esimerkiksi, että harrastuksista on hyötyä koulussa erilaisissa tilanteissa. Oppilaat kokivat, että koulussa ja harrastuksissa tehdään osittain samoja asioita ja he pääsivät hyödyntämään jotain harrastuksessa oppimaansa koulussa.

O8: Kun jos me vaikka tehdään joku pikkunen näytelmä niin sitten tai sitten jos pitää lukea luokan edessä joku juttu.

...

O8: Ja sitten jos meillä on vaikka koulussa uintii niin sit se tuntuu ihan sika helpolta.

O13: No mä pystyn hyödyntää ainaski no, ku meillä on välillä sellaisia leikkejä mihin missä, vähän niinku sellaisia draaman leikkejä niin sit öö toi nuorisoteatteri nii se auttaa mua siinä.

Oppilaat kokevat, että heidän harrastuksistaan on hyötyä myös koulussa kohdattavissa tilanteissa, jotka tässä tapauksessa olivat esiintyminen ja uinti. Kyseinen oppilas harrasti koulun ulkopuolella nuorisoteatteria ja uintia. Harrastuksen nähdään tuovan helpotusta koulun käyntiin, koska uinti koulussa tuntui oppilaan mielestä helpolta. Sanavalinnalla ' sika helppoa ' oppilas myös antaa ymmärtää, että taitotaso uinnissa on harrastuksessa ja koulussa hyvin erilainen

Erityisesti urheiluharrastuksista nähtiin olevan vaikutusta kouluun kiinnittymiseen.

O12: Sitten mulla ois ehkä, kun mä harrastan sitä sählyä niin, jos on vaikka, kun meillä on aika liikunnassa, on aika monena päivänä niiku ohjelmassa sählyy niin niin... Niin että se on helppoo...

...

H: Onks joku semmonen että ootte ollu koulussa ja sitten ootte ollu että hei mä osaanki tän jo kun tää on tullut mun harrastuksista tehtyä aikasemmin?

O12: ... mut kyl mä niiku sählystä... No sähly on ehkä liikunnassa se niinku että siinä mä oon se.

O4: No liikunnassa pääsee, eniten nyt ehkä suunnistusta ja koripallo taitoo hyödyntää.

H: Millasia juttuja sä sitten pääset siel liikassa hyödyntämään?

O4: ... sitte ehkä siitä koriksesta on nii se, jos on liikassa jotain korista osaa sitten jotain.

Molemmat oppilaat tuovat esiin, kuinka koulussa liikuntatunnilla on helppoa, mikäli tunnin aiheena on heidän oma lajinsa, jota he harrastavat. Urheiluharrastuksissa opitaan taidot ennen koulua, ja se näyttäytyy oppilaille ilmeisen positiivisena asiana. Oppilaat ovat selkeästi innoissaan silloin, kun koulussa sattuu olemaan oman lajin liikuntatunti, koska silloin he pääsevät loistamaan ja olemaan hyviä. Tällöin urheiluharrastuksen merkitys koulukontekstissa korostuu nimenomaan osaamisen ja pärjäämisen kautta ei niinkään niin, että koulussa opittaisiin lisää harrastamiseen liittyen.

Urheilun ja liikunnan lisäksi oppilaiden vastauksissa nousi esiin, kuvataiteesta pitävät oppilaat, jotka esimerkiksi piirtävät, maalaavat ja askartelevat kotona. He kertoivat, että heidän harrastuksensa näyttäytyy myös koulussa.

O8: No kuviksessa saa olla niinku luova ja sillee, et niiku jos tehää vaikka jääkarhuja nii sen ei pidä olla just sen värinen vaan saa niinku tehä omanlaisen.

O9: Sit ku siellä saa rakennella kaikkee niinku lumiukkoja tai jotain niiku me tehtiin viimeksi semmosia lumiukkoja.

H: Mites sit miks se kuvis on kivaa?

O11: Koska siellä on siellä, tehdään luovuutta.

H: Joo, millaista sä tykkäät tehdä kuviksessa? Onks joku tietty vai onks kaikki kivaa?

O11: No piirtää ja sitten tehdä jotain pieniä pienoismalleja.

Oppilaat pitävät molemmat koulussa tapahtuvasta vapaasta ja luovasta työskentelystä. Molemmat harrastavat tämänkaltaista taidetta myös vapaa-ajalla, joten lasten harrastukset näkyvät myös koulupäivissä.

5.4 Kiinnittymisen ulottuvuudet koulussa ja harrastuksen tukeminen

Oppilailla mainitsivat harrastuksissa opittuja ja harjoiteltuja taitoja, sekä muita saatuja asioita, joilla voidaan nähdä olevan vaikutusta myös heidän koulunkäyntiinsä ja kouluun kiinnittymiseen. Olemme jakaneet osiot kiinnittymisten ulottuvuuksien mukaan avaamaan, miten harrastukset näkyvät oppilaan kiinnittymisessä eri kiinnittymisen ulottuvuuksilla.

5.4.1 Kognitiivinen kiinnittyminen

Aineistossa esiintyi neljä toimintoa, jotka tukivat oppilaiden kognitiivista kouluun kiinnittymistä. Nämä toiminnot olivat kuuntelu, keskittyminen, muistaminen ja lukeminen. Jokainen näistä olivat taitoja, joita oppilas oli opetellut tai harjoitellut harrastusten parissa, ja kokenut hyötyvänsä näistä taidoista myös koulussa.

Kuuntelu nousi oppilaiden vastauksissa esiin taitona, jota hyödynnettiin paljon, sekä harrastuksissa, että koulussa. Moni oppilas koki olevansa oppinut kuuntelemista harrastuksissa ja pystyi hyödyntämään näitä oppeja koulussa.

H: Mites sitte ootteks te oppinu vaik keskittymään tai yrittämään monta kertaa tai jotain tommosia juttuja?

O6 ja O7: Joo.

H: Mitä? Minkä nostaisitte erityisesti?

O7: Kuuntelemaan opettajaa.

Oppilaat tuovat esiin, että koulussa on tärkeää kuunnella opettajaa. Opettajan kuuntelu tuodaan esiin myös taitona, jota oppilaat ovat oppineet, ei niinkään sisäsyntyisenä asiana. Oppilaan taito kuunnella auttaa oppilasta koulussa kiinnit-

tymään opetukseen ja tehtäviin. Oppilaan taito kuunnella tukee erityisesti kognitiivista kouluun kiinnittymistä opiskelun osalta, mutta on ehdottomasti hyödyksi myös erityisesti toiminnallisen kiinnittymisen osalta.

Keskittyminen oli toinen taito, jota moni oppilas koki harjoittaneensa harrastusten parissa. Keskittyminen esiintyi erityisesti taitona, jota moni oli kokenut oppineensa urheiluharrastusten kautta.

H: Mitä on sitten esimerkiksi harjoteltu?

O14: Käsipallossa pitää keskittyä missä pallo menee, jos sä oot maalivahti. Mä oon yleensä maalivahtina.

Tässä esimerkissä oppilas tuo esiin keskittymisen erityisesti hyvin spesifin taidon ja roolin kautta hänen toimiessaan yleensä käsipalloharrastuksessaan maalivahtina. Keskittyminen auttaa oppilaita onnistumaan koulussa tehtävissä ja opiskelussa ylipäättänsä, joka puolestaan tukee kognitiivista kiinnittymistä. Keskittymisen näkyi myös taitona, josta oppilaat kokivat hyötyvänsä eniten koulussa niistä taidoista, joita olivat harrastuksissa harjoittaneet.

H: Jos pitäis valita yks niin mikä niistä ois semmonen? Mikä ois semmonen mikä näyttäytyy teijän mielestä eniten tääl koulussa?

O8: Keskittyminen.

O9: Keskittymien.

Taito keskittyä asiaan tai annettuun tehtävään koettiin koulussa tärkeäksi taidoksi myös oppilaiden toimesta. Oppilaat kokivat, että koulu on paikka jossa keskitytään paljon eri asioihin ja keskittymisen taito on koulussa hyvin tärkeä. Harrastusten koettiin tukevan koulunkäyntiä myös tekemisen kautta.

H: No tuntuuks susta et harrastukset ja koulu et ne niinku vaikuttaa toisiinsa?

O3: Joo

H: Millä tavalla sä ajattelet et ne vaikuttaa?

O3: No vähän niiku auttaa keskittymään enemmän.

Kun oppilas pääsee liikkumaan koulupäivän aikana, koki hän sen parantavan keskittymistä. Keskittyminen opetukseen puolestaan helpottaa koulunkäyntiä ja näin itse koulun oli helpompaa kiinnittyä.

Muistamisen esiin nostivat erityisesti oppilaat, joiden harrastuksiin liittyi erilaisia esityksiä. Muistamista olivat harjoittaneet muun muassa teatteriharrastajat, sekä taitoluistelija. Muistaminen koettiin taidoksi, joka tuki koulunkäyntiä niin sisältöjen, kuin kouluarjen osalta.

H: No miten sitten tuntuuko, että te pystytte hyödyntämään niitä mitä olette oppinut siellä harrastuksissa niin koulussa?

O13: Ainakin se muistaminen.

H: Joo, että pystyy niinku hyödyntämään paljon...

O13: Muistaa ne läksyt.

Näytteessä Oppilas 13 tuo esiin harrastuksissa puhuttaessa juuri vuorosanojen muistamisen teatterin parista. Myöhemmin hän tuo haastattelussa muistamisen vielä uudelleen esiin, liittäen sen tällä kertaa koulunkäyntiin harrastuksen lisäksi. Harrastuksista oppilas on oppinut taitoja myös tässä, jotka auttavat kognitiivisessa osaamisessa koulussa ja näin kiinnittävät kouluun. Toisaalta oppilas tuo esiin hyvin myös toiminnallisen kiinnittymisen, mikä muistamiseen koulussa liittyy. Harrastaminen on auttanut oppilasta siinä, että hänen on helpompaa muistaa annetut tehtävät.

Muutama oppilas harrasti vapaa-ajalla lukemista ja he kokivat lukemisen vaikuttavan omaan koulunkäyntiin koulunkäyntiä tukevasti.

H: Onks joku semmonen että ootte ollu koulussa ja sitten ootte ollu että hei mä osaankin tän jo kun tää on tullut mun harrastuksista tehtyä aikaisemmin?

...

O13: Lukeminen ainakin, että ku mä tykkäsin jo niinku ennen, kun mä menin ykköselle ni tosi paljon lukemista. Ni sit mä, n isit mä tosi nopeasti niinku aloin lukemaan silleen vähän nopeammin ja silleen ku se oli jo aloitettu siellä kotona.

Oppilas koki jo hankitun lukutaidon vaikuttavan koulunkäyntiinsä positiivisesti erityisesti ensimmäisellä luokalla. Hän tuo esiin, että lukeminen nopeutui koulussa nopeasti, kun lukemista oli harrastettu jo aiemmin.

5.4.2 Tunneperäinen kiinnittyminen

Yhtä oppilasta lukuun ottamatta, kaikki oppilaat toivat haastatteluissa esiin koulusta löytyvät kaverit. Kaverit olivat monelle syy, jonka takia kouluun on kiva tulla.

H: No mitkä asiat on semmosia mitkä saa tulemaan tänne kouluun ja pysymään täällä koko päivän?

O3: Mm... Kaverit

Kaverit ovat vahvasti osa tunneperäistä kouluun kiinnittymistä, sillä kaverit luovat oppilaalle mahdollisuuden kuulua ryhmään ja olla osa yhteisöä.

Osalle oppilaista kaverit olivat laaja käsite, joka tarkoitti koulussa olevia ihmisiä tai isompaa kaveriporukkaa.

H: No tota mitkä on sit semmosia juttuja mitkä saa niinku tulemaan kouluun ja olemaan täällä koko päivän?

O12: Ehkä se, jos ei ole mitään kipeä olo ja se kun ajattelee et tääl on kavereita ja sit niinku no se niiku ku tääl on kavereita.

Oppilas 12 ei nosta tiettyjä kavereita tai ryhmää (kuten luokka) esiin, vaan puhuu vain yleisesti kavereista, joita koulusta löytyy. Osa oppilaista nosti sen sijaan yksittäisiä kavereita esiin.

H: No mitä sit kouluun liittyvää te mietitte, ku te lähitte, että kuitenkin sitten et on pakko mennä, mutta onks kiva nähä

O10: Mä mietin koska meillä on kohta lähellä matikan koe niin mä mietin sitä

H: Joo, et on hyvä harjotella

O10: Ja sitten mä mietin myös Riinaa.

Oppilas 10 nosti suoraan esiin, että miettii kouluun lähtiessä tiettyä kaveriaan, joka koulussa on. Vaikka hänelle koulussa ei välttämättä ole suurta kaveriporukkaa, hän odottaa sen kaverin näkemistä, jonka kanssa kokee yhteenkuuluvuutta ja näin on kiinnittynyt tunneperäisesti kouluun.

Harrastusten koettiin vaikuttava ystäväystymiseen ja koulussa kavereiden kanssa olemiseen.

H: Sillee, että harrastuksissa on se merkitys siihen kouluun, myös se vaikutus. Miten...

O14: No siellä harrastuksessa voi saada uusia ystäviä

H: Joo

O14: Ja jos ne on koulussa niin sitten sä voit olla niiden kaa koulussakin

Oppilas 14 kertoo, että hän kokee, että harrastuksissa voi ystäväystyä ihmisiin, joiden kanssa viettää sitten aikaa myös koulussa. Harrastus voidaan nähdä siis paikkana tutustua eri ihmisiin ja näin koulussakin omat ystäväpiirit voivat laajentua. Keskeistä esimerkissä on myös se, että koulu nähdään erityisesti yhdessäolon paikkana, jota ei välttämättä niinkään käydä yksin vaan siellä ollaan kavereiden kanssa. Oppilas 12 kertoi samasta ilmiöstä oman kokemuksensa.

O12: No jos on niinku, mulle se on aika hyvä koska mä sain sählystä tosi hyvän kaverin ja sitten kun se vaihtoi sieltä koululta tänne se pieni koulu niin sieltä tuli sitten niitä ne mun sählykaverit tänne.

Oppilas 12 tuo hyvin esiin sen, miten harrastuksesta tutut kaverit tulivat kouluun ja näin kaveripiiri koulussakin laajentui. Muualla tapahtunut ystäväystyminen voisi siis kertaantua koulussa.

Toinen selkeä tunneperäisen kiinnittymisen puoli kavereiden ja yhteenkuuluvuuden lisäksi on koulussa ilmenevät tunteet. Haastatteluissa oli kaksi tunteisiin liittyvää näkökulmaa, toinen oli koulussa heräävät tunteet ja toinen kouluun harrastuksien kautta siirtyvät tunteet. Koulussa esiin nousevat tunteet liittyivät vahvasti oppiaineisiin.

H: Okei, no onko sitten joku missä tulee niitä hyviä tunteita ja tulee iloseks vaikka joku tunti?

O8: Öö kuvis

O9: Kuvis ja kässä

H: Joo

O8: Ja ruokailu

H: Miksi ne tekee iloseks?

O8: No koulussa saa syödä ja siitä saa energiaa

O9: No kuviksessa on kivaa, ku tykkään niinku kaikkea puuhtata ja maalata ja tälleen.

Esimerkeissä molemmat oppilaat nimeävät aineita, joiden tunneilla tulevat iloiseksi. Oppilas 8 nimeää aineen lisäksi ruokailun iloa tuottavaksi asiaksi. Oppilas 9 perustelee iloisuuden tunnetta mieluisilla asioilla, joita aineen opetukseen sisältyy. Hänelle iloisuus koulussa näyttäytyy erityisesti ´puuhaamisen´ kautta, joka sisältää konkreettista tekemistä esimerkiksi teoreettisemmän opiskelun sijaan.

Useammalla oppilaalla iloa tuottivat oppiaineet, jotka liittyivät myös harrastuksiin.

H: Tuleeks teillä koulussa ni herääks sellasia erilaisii tunteja et onks esimerkiks jollain oppitunnilla ni tulee aina tosi iloseks tai alkaaks jollain oppitunnilla aina ärsyttää?

O6: Liikkatunti on paras

H: Tuleeks liikkatunnilla iloseks

O6 & O7: Tulee

Oppilaat 6 ja 7 harrastavat molemmat urheilua vapaa-ajalla, ja nimeävät koulussa liikunnan iloa tuottavaksi oppiaineeksi.

Kouluun siirtyvien tunteiden sanallistaminen oli oppilaille vaikeampaa, kuin kouluun liittyvien tunteiden. Moni heistä nimesi omin sanoin tilanteita ja hetkiä, jolloin esimerkiksi onnistumiset harrastuksessa toivat iloa ja vaikuttivat koulupäivään.

H: Tuleeks mieleen joku esimerkki milloin olisi ollut semmoinen, että on kiva harrastus ja sitten seuraavana päivänäkin hyvä mieli?

O10: No ainakin silloin kun liikassa (liikuntakerho) leikittiin just niitä leikkejä mitä mä halusin niin sitten ens päivänä siis aamulla oli kivaa mennä kouluun.

Oppilas sanallistaa tilanteen, jossa on ollut iloinen edellisen päivän harrastuksessa ja hänen toiveensa on otettu huomioon. Tällöin hän on kokenut, että myös kouluun on ollut mukavampi tulla seuraavana päivänä.

5.4.3 Toiminnallinen kiinnittyminen

Toiminnallinen kiinnittyminen on oppilaan kiinnittymistä koulun arkeen ja koulun käytänteisiin. Jokainen oppilas koki koulun säännöt hyvinä.

H: Millanen sitte te koette et koulus on nää käytännöt ja säännöt? Onks ihan hyvä et koulus on sääntöjä ja vai voisko olla ilman sääntöjä?

O1: No pitäs olla sääntöjä, ei siit tulis oikee mitää jos ei olis sääntöjä.

H: Joo se on ihan totta. Mites O2?

O2: No siis siitä ei tulis munkaa mielestä tulis mitää, jos ei ois sääntöjä.

Näissä haastatteluvastauksissa säännöt nähtiin nimenomaan koulun toiminnan mahdollistajina. Osa oppilaista nimesi myös tilanteita, missä eivät ymmärtäneet säännön tarkoitusta tai pitivät sääntöä huonona. Kaikki osasivat kuitenkin nimenä hyviä sääntöjä, vaikka myös huonoja sääntöjä olisi tullut mieleen.

H: Millast teijän mieles on koulus ku on erilaisia käytäntöjä ja sääntöjä et onks ne hyviä sääntöjä, huonoja sääntöjä?

O6: Jotkut on hyviä ja jotkut on huonoja.

O7: Nii.

H: Mitkä on hyviä?

O7: Ei saa kiusata.

H: Joo.

O6: Kans ei saa kiusata.

H: Joo. Mikä ois sit semmonen huono?

O6: Vaikka sit joku sellanen jos jotkut niiku öö sitte tekee jotain tyhmää niin sit kaikki muut öö saa siit sitten kans ei saa tehdä sitä.

O7: Nii

H: Aa, joo et muutki saa niit rangaistuksia vai?

O6 & O7: Mm.

H: Joo, onks muita hyviä tai huonoja sääntöjä?

O6 & O7: Ei.

H: Joo. Onks teidän mieltä tärkeitä et koulussa on kuitenkin sääntöjä?

O7: On.

O6: No on.

Oppilaat kokivat, että koulussa on sekä hyviä, että huonoja sääntöjä. Hyväksi he nimesivät, että kiusaaminen on kielletty. Sen sijaan he eivät ymmärtäneet, miksi rangaistukset langetettiin kaikille, jos vain osa oli toiminut sääntöjen tai yhdessä sovitun vastaisesti.

Monet oppilaat kokivat koulunkäynnin kokonaisuutena mielekkäänä. Koulunkäynti koettiin hyödylliseksi ja/tai mukavaksi.

H: Miks koulussa on kivaa?

O3: No tääl saa syödä, tääl saa liikkua, tääl on oppimine.

H: No me ollaan näistä jo vähän juteltukki, mutta tuleeko mieleen semmosia juttuja, että mitkä saa tulemaan kouluun tai mitkä saa viihtymään koulussa? Nii. Miks sä niiku lähet tänne kouluun? Ja miks sä oot täällä koko päivän?

O1: No että mä opin sitte tulevaisuudessa nii ei tuu ongelmia, ku mä en ole käyny koulussa ja pääsen näkemään kavereita ja pääsee oppimaan asioita ja nii

Koulu koettiin paikkana, jonne oli hyvä tulla kotona olemisen sijaan. Muutamat oppilaat kokivat, että koulupäivässä voisi olla jotain muutoksia. Nämä liittyivät kaikki välitunteihin ja ruokailuun.

H: (Ennen puhetta unelmien koulupäivästä.) Oisko jos ois semmonen kuitnekin vähän aatellaan semmonen normaalimpi koulupäivä, ni oisko vaikka enemmän välitunteja, ku nytte?

O3: Neljä välituntia

H: Okei, monta teillä on nykyään päivässä?

O3: Kaks.

Oppilas 3 haluaisi tuplata välituntien määrän tavallisinakin koulupäivinä kun haastattelija antoi ensin syötteen miettiä välitunteine määrän sopivuutta. Hän tuo ilmi muualla haastattelussa muun muassa pelaavansa paljon jalkapalloa välituntisin, mikä tekee välitunneista mielekkäitä.

5.5 Harrastusten tuki oppilaan toiminnalle

Aineistosta löydettiin erilaisia harrastusten toimintoja, joiden voitiin nähdä tukevan koulunkäyntiä tai koulussa tehtäviä asioita. Toiminnot voidaan jakaa kahteen osaan, toimintoihin, jotka keskittyvät esimerkiksi käyttäytymiseen ja olemiseen, sekä taitoihin liittyviin toimintoihin.

Käyttäytymiseen ja muuhun enemmän kasvatuspuoleen liittyviin toimintojen yhteinen tekijä oli samat säännöt ja ohjeet sekä koulussa, että harrastuksessa. Tämän voitiin nähdä tukevan erityisesti lapsen toiminnallista kiinnittymistä kouluun.

H: Tuntuuks sust et harrastuksissa ja koulussa on niiku samat säännöt, vaikka et miten kavereiden kanssa ollaan?

O3: No tuntuu kyllä vähän, mutta harrastuksissa on vähän enemmänki sääntöjä

H: Mitä sääntöjä harrastuksissa on enemmän?

O3: No ei saa, no perjaatteessa samat säännöt, ku koulussa mutta

Oppilas 3 tuo esiin muualla haastattelussa, että koulussa ja harrastuksissa on käsitelty samoja asioita kavereiden kanssa olosta ja kannustamisesta. Tässä aineiston kohdassa hän sanallistaa sitä, että samoja sääntöjä on, mutta harrastuksissa sääntöjä on enemmän. Oppilas 3 harrasti erilaisia urheilulajeja.

Puhetta kavereiden kanssa olemisesta ja kannustamisesta ilmeni myös muissa haastatteluissa. Erityisesti urheiluharrastuksissa kannustaminen nousi esiin ja samaa taitoa oli harjoiteltu koulussa.

H: Entäs jotkut tämmöiset kannustusjutut, kannustetaan kaveria?

O14: Meidän pitää kannustaa siinä käsipallossa ja syöttää kaikille

H: Joo, pitääkö teidän luokassa kannustaa kaikkia?

O14: Joo

H: Joo

O14: Aina jos on joku tiimityö jossakin pelissä, kun me pelataan joskus semmoista matikka jalkapalloa, joku tommoinen niin me kannustetaan aina toisia.

O15: Ja esim ku mä oon muodostelmaluistelussa niin tota siitä pitää kannustaa toisia, että kun jotkut ei oikein silleen tajuu sitä, että kun me tehdään niitä vaikka läpimenoja, niin siinä pitää kannustaa, että ne niinku sillee alkaa ymmärtää sitä.

Oppilaat 14 ja 15 tunnistavat molemmat urheiluharrastuksistaan tilanteita, joissa toisten kannustamisella nähdään olevan vaikutusta. Oppilas 14 nimeää samantyyppisiä tilanteita myös kouluarjesta ja tunnistaa kannustamisen molemmissa ympäristöissä. Oppilas 15 näkee, että kannustaminen auttaa myös toista ymmärtämään ja tätä kautta oppimaan lajitaitoja.

Myös kavereiden kanssa olemisesta ja sen säännöistä ja normeista oli ollut puhetta erilaisissa harrastuksissa.

H: Onks teillä, vaikka esim harrastuksissa puhuttu silleen kaveritaidoistata tai vaikka muiden kannustamisesta tai siitä, miten et saaks toiselle puhua rumasti tai onks niistä puhuttu teidän harrastuksissa?

O5: Joo.

O4: Partiossa on vähän jotain sellasia tai no joo on siellä aika paljonki puhuttu ja koriksessa on puhuttu sitä, että jos sulla on vaikka joku sun hyvä kaveri siellä tai joku semmonen nii, että samassa että tulee, tulee jotain parijuttuja siellä semmosta niin, että sä voi vaan ottaa jonkun läheltä, et sen ei aina tartte olla se kun me ollaan kuitenkin yks sama joukkue.

Oppilas 4 kuvaa, että partiossa on erityisesti keskusteltu siitä, miten kavereiden kanssa ollaan ja miten heille puhutaan. Koripallossa puolestaan on puhuttu siitä, että pyritään olemaan kaikkien kavereita, kun ollaan yksi ja sama joukkue. Tätä hän konkretisoi koripalloharrastuksen kautta, jossa on tilanteita, joissa valitaan pari.

Samat säännöt tulevat esiin myös oppilaiden käytökseen puuttumisena ja sen ohjaamisena.

H: No sitten ootteks te harjoitellut tiedän harrastuksissa tai niissä kotona tehtävissä jutuissa niin jotain mistä te, teillä on ollut hyötyä koulussa, esimerkiksi miten puhutaan kaverille. Onko teillä puhuttu harrastuksissa semmoista tai onko puhuttu jotain muutta semmoista, mikä tulisi mieleen, että te olette harrastuksissa harjoitellut sitä mistä olisi sitten hyötyä täälläkin?

O12: No se ei oo ehkä harjoteltu, mutta niinku kyllä siihen puututaan, jos sanoo ilkeästi. Niin siitä oppii, että no kyl sen on oppinu jo muutenkin, että ei sanoo kaverille ilkeästi, mutta jos sanoo ilkeästi, vaikka harrastuksessa niin kyllä siinä on aina puhuttua. Ja sitten oppinut siitä sen, ettei sitten sano.

Oppilas 12 sanoittaa vastauksessaan, että vaikka harrastuksissa aiheesta ei ole puhuttu, tietää hän, että siihen aina puututaan. Oppilas 12 kokee, että hän osaa jo käyttäytyä odotusten mukaisesti, mutta osoittaa silti vastauksellaan, että käyttäytymistä ohjataan myös harrastuksessa. Hän tuo myös ilmi, että ikävästi puhumiseen puuttuminen on opettanut häntä olemaan sanomatta ikävästi.

Toinen toiminto, jossa harrastuksen voidaan nähdä tukevan koulunkäyntiä, on erilaisten taitojen oppiminen ja hyödyntäminen koulussa. Oppilaat nimeävät erilaisia taitoja, joita ovat oppineet ja päässeet hyödyntämään koulussa.

H: No ootteks te sitte pystyny hyödyntää jotain mitä te olette siellä harrastuksessa oppinut niin koulussa?

O1: No oonhan mä, oon mä pystynyt ainaki futiksesta, kun mä futista, ku meolla kesällä aina, niin silloin mä oon pystyny paljonki ku tiän erilaisia vetotaktiikoita ja sillei.

Oppilas 1 kuvaa oppimiaan jalkapallotaitoja, joita voi hyödyntää koulussa. Vastauksesta ei selviä, hyödyntääköhän niitä välitunneilla, vai opetuksessa, vai sekä että. Oppilas kuitenkin kokee, että jalkapallon lajispesifejä taitoja, kuten vetotaktiikoita, on voinut hyödyntää koulussa.

Taidot, joita on opittu tai harjoitettu harrastusten parissa nousivat esiin myös niiden harrastusten osalta, joita harjoitettiin kotona, ohjatun toiminnan sijaan.

H: Mites tuntuuks et sulla vaikka ne piirtäminen, onks ne tuonu jotain, ooks sä päässy sitä hyödyntää tääl?

O9: No joo kuviksessa aika paljon, ku me piirretään yleensä aika paljon kaikkee

H: Joo, etä onks siitä ku ootte molemmat pelannu kotona, niin vaikka jossain robotiikassa (koulussa osa käsityötä) hyötyy tai jos te ootte tehny jotain koodausta tai jotain?

O9: Joo

O8: No witchsi (ei varmuutta mistä ohjelmasta oppilas puhuu) ohjelmat on aika samanlainen kuin

O9: Minecraft, no se on ainakin semmonen rakennuspeli, niin siit oppii aika paljon

Oppilaat nimeävät haastattelijan avulla tilanteita, joissa pääsevät hyödyntämään kotona harjoittamia taitoja koulussa. Haastattelijat tukivat oppilaita käymällä

läpi heidän harrastuksiaan kysymyksissä, sillä oppilailla oli monia harrastuksia, ja usein laajat kysymykset olivat heille hyvin haastavia, kun apua harrastusten kohdistamiseen ei saanut. Oppilaat kertovat kuitenkin hyvin, millaisia taitoja tai tietoja voivat koulussa hyödyntää, kuten mistä peleistä on robotiikassa ollut hyötyä. Tässä oppilas 8 nimeää, että kotona käytetyt ohjelmointisovellukset voivat vastata koulun ohjelmia. Oppilas 9 näkee taas ohjelmointisovelluksen arvon myös opettavaisena, eikä vain esimerkiksi viihteenä.

5.6 Tilanteet, jossa harrastus ei kiinnitä oppilasta kouluun

Aineistossa oli muutamia tilanteita, joissa harrastaminen vaikutti negatiivisesti kouluun kiinnittymiseen. Näissä tilanteissa harrastaminen oli kiinnostavampaa kuin koulunkäynti.

H: Mites O11? Mitä mieltä sä oot siitä koulunkäynnistä, siitä opiskelusta ja kaikesta?

O11: Tylsää

H: Tylsää, miks se on tylsää?

O11: Koska mä haluaisin olla koko ajan kotona

H: Mitä sä tekisit siellä kotona sit?

O11: Piirtäisin, pelaisin

Oppilas 11 kertoo, että haluaisi olla mieluummin päivät kotona pelaamassa ja piirtämässä, kuin koulussa. Oppilaan sosiaaliset suhteet tai harrastuksissa, kuten piirtäessä tai pelatessa, opitut taidot, eivät näytä riittävän suurta roolia kiinnittämään oppilasta kouluun.

6 POHDINTA

Tutkimuksemme selvitti, onko harrastuksilla merkitystä kouluun kiinnittymiseen. Lisäksi tarkoituksenamme oli selvittää, millaisia mahdolliset merkitykset ovat. Aineistona käytimme oppilaiden haastatteluja. Tässä luvussa pohdimme saamiamme tuloksia, sekä niiden merkityksiä. Lisäksi pohdimme tutkimuksemme luotettavuutta, sekä jatkokysymyksiä mahdollisia tulevia tutkimuksia ajatellen.

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, miten harrastavat lapset ovat kouluun kiinnittyneitä. Kouluun kiinnittyminen kuvaa lapsen sidosteisuutta toisiin lapsiin, aikuisiin ja koulunkäyntiin yleisesti (Virtanen & Pelkonen, 2023). Tutkimuksemme kaikki harrastavat lapset olivat kouluun kiinnittyneitä. Tämä kiinnittyminen näyttäytyi erityisesti korkeana yleisen kiinnittymisen tasona. Yleinen kiinnittyminen kuvaa lapsen kiinnittymistä yleisesti kouluun pidemmällä aikavälillä ja kaikenlaisissa tilanteissa (Pöysä, 2020). Lasten yleinen kiinnittyminen näkyi muun muassa vastauksissa, että koulussa ei ole mitään mikä ei olisi kivaa.

Muutamissa vastauksissa ilmeni myös tilanteita, joissa kouluun kiinnittyminen ei ollut niin vahvaa, vaan oppilas olisi ollut mielummin päivän kotona. Näissä tapauksissa on hyvä pohtia vastausta jo toiseen tutkimuskysymykseen, eli millaisia merkityksiä harrastuksilla on kouluun kiinnittymiseen. Nämä lapset ilmaisivat kuitenkin kouluun kiinnittymistä muualla vastauksissa. Voidaan siis sanoa, että kaikki harrastavat lapset ovat kouluun kiinnittyneitä. Harrastavien oppilaiden kiinnittyminen näkyi hyvin monipuolisesti, he olivat kiinnittyneitä moniin oppinaineisiin, sekä oppimistilanteisiin ja pitivät koulunkäynnistä.

Harrastusten merkityksiä kouluun kiinnittymiselle ilmeni aineistossa useampia. Harrastukset tukivat koulussa odotettavaa toimintaa, opettivat tai harjoittivat taitoja, joita koulussa tarvittiin, sekä osittain myös näiden kautta tekivät koulupäivistä oppilaille mielekkäitä. Osa teemoista tuki kouluun kiinnittymistä

laajasti, osa jollain tietyllä ulottuvuudella tai tilannesidonnaisesti. Tilannesidonnaisesti kouluun kiinnitti esimerkiksi harrastusten näkyminen välitunneilla tai yksittäisissä aineissa. Harrastukset antoivat oppilaalle pystyvyyden kokemuksia, kun oppilas oli jo harrastuksissa oppinut joitain taitoja, kuten uimista, jota koulussa vasta harjoiteltiin. Oppilaat eivät odottaneet koulussa oppivansa niinkään lisää harrastukseen liittyvää taitoa, vaan pikemminkin kokivat harrastuksen edesauttavan koulussa menestymistä. Tämä tuli esiin etenkin liikunnassa, joka on yleisesti oppiaine, jossa oppilaiden taidot suhteessa toisiin tulevat selvästi esiin.

Harrastuksella nähtiin tutkimuksessa merkityksiä kaikkiin kouluun kiinnittymisen ulottuvuuksiin. Kognitiivinen ulottuvuus kuvaa oppilaan kiinnittymistä oppimiseen ja siihen liittyviin asioihin (Fredricks ym., 2004, s. 63–65). Harrastukset tukivat oppilaan kognitiivista kiinnittymistä erityisesti taitojen opettelun tai harjoittelun suhteen. Oppilaat nimesivät näistä taidosta neljä, kuuntelun, keskittymisen, muistamisen ja lukemisen. Oppilaat kokivat, että he olivat harjoittaneet näitä taitoja harrastuksissa, ja täten asian tekeminen koulussa oli helpompaa. Oppilaan oli helpompaa toteuttaa annettua tehtävää koulussa, kun näiden taitojen osaaminen oli vahvaa. Tämä mahdollisti todennäköisesti onnistumiset, jotka puolestaan kiinnittävät kouluun toisella ulottuvuudella, eli tunneperäisesti. Taidot siirtyivät myös tilanteesta toiseen, esimerkiksi oppilaan harjoittellessa keskittymistä käsipallossa ja näin pystyi hyödyntämään taitoa myös koulussa.

Tunneperäisesti harrastukset tukivat kouluun kiinnittymistä erityisesti kavereiden kautta. Tunneperäiseen kiinnittymiseen liittyy vahvasti yhteenkuuluvuuden tunne, kouluissa esimerkiksi omaan luokkaan tai kaveriporukkaan (Fredricks ym., 2004, s. 63). Oppilaat kokivat, että harrastuksista on voinut saada uusia kavereita kouluun ja täten lisännyt mukavuutta kouluun tulemiseen. Toinen tunneperäiseen kiinnittymiseen liittyvä ilmiö nousi esiin, kun oppilaat nimesivät, milloin koulussa tulee iloiseksi. Käytännössä jokainen oppilas nimesi lempiaineensa tai välitunnit. Näissä molemmissa näkyi usean oppilaan kohdalla harrastukset. Liikuntaa vapaa-ajalla harrastavan oppilaan lempiaine

oli liikunta ja hän koki, että koulussa iloiseksi tulee liikuntatunneilla, sekä välitunneilla, joilla pelattiin esimerkiksi jalkapalloa. Oma suosikkiharrastus vaikutti myös siihen, millaisia oppitunteja oppilaat toivoivat koululta.

Toiminnallisen kouluun kiinnittymisen osalta harrastukset tukivat erityisesti koulun käytösnormien mukaan toimimista. Toiminnallinen kouluun kiinnittyminen kuvaa oppilaan kiinnittymistä muun muassa koulun sääntöihin ja rutiineihin (Fredricks ym., 2004, s. 62). Harrastuksissa oli oppilaiden kertoman mukaan usein samat säännöt kuin koulussa muun muassa kavereiden toimimisen suhteen. Tällöin oppilas pääsee harjoittamaan toimintaansa ohjatusti sekä koulussa, että harrastuksessa, jolloin sääntöjen ja normien mukaan toimiminen voi olla helpompaa. Säännöt nähtiin myös mahdollistavan koulun toiminnan ja tuovan turvaa. Oppilaat kokivat koulun turvalliseksi paikaksi myös muissa yhteyksissä ja kokivat esimerkiksi turvallisten aikuisten läsnäolon tärkeänä.

Jokaiselta oppilaalta vähintään joku harrastus näkyi kouluarjessa. Usein harrastus näkyi oppiaineiden parissa, kuten liikunnassa tai kuvataiteessa. Molemmat aineet ovat niin kutsuttuja taitoaineita, joissa korostuu kehollisuus ja tekeminen verrattuna akateemisiin lukunaineisiin (kuten matematiikkaan tai äidinkielen). Voidaan siis sanoa, että nämä tukivat kouluun kiinnittymistä monella ulottuvuudella, sekä yleisesti, että tilannesidonnaisesti. Osalla oppilaista harrastusta pääsi toteuttamaan myös välitunneilla.

Usealla oppilaalla harrastuksen ja lempiaineen välillä oli selvä yhteys. Liikuntaa harrastavat oppilaat nimesivät lempioppiaineekseen liikunnan ja erilaisia taide- ja askarteluharrastuksia nimenneet oppilaat kuvataiteen tai käsityön. Lempiaine kiinnittää usein kouluun monilla ulottuvuuksilla ja tämän tutkimuksen perusteella harrastuksella on siihen merkitystä.

Oppilaat nimesivät myös aineita tai asioita, jotka tuottivat negatiivisia tunteita. Näitä emme kuitenkaan nostaneet esiin, sillä emme kokeneet näillä olevan vaikutusta tutkimuksemme tulokseen. Tällaisia asioita olivat muun muassa koulussa syntyvät riitatilanteet, jotka olivat vastausten perusteella syntyneet muun muassa välitunneilla leikkien säännöistä.

Osa oppilaista nosti myös esiin, että onnistumiset harrastuksissa saivat hyvälle mielelle vielä seuraavanakin päivänä. Tällöin kouluun oli mukava lähteä

ja harrastus tuki oppilaan asennetta uuden päivän mukanaan tuomiin haasteisiin. Sen sijaan negatiivisesti oppilaat eivät kokeneet harrastusten vaikuttavan, eli vaikka esimerkiksi peli olisi mennyt huonosti, he eivät kokeneet tämän vaikuttavan koulunkäyntiin.

Oppilaiden harrastuksilla on siis tutkimuksen perusteella keskeinen merkitys kouluun kiinnittymiseen. Tutkimuksessamme pystyimme osoittamaan monta näistä merkityksistä. On selvää, että oppilaat saavat harrastusten kautta enemmän mahdollisuuksia sosiaalisten suhteiden ja muiden koulussa tarvittavien taitojen, harjoittamiseen. Tällaisia taitoja oli muun muassa sääntöjen ymmärtäminen, kommunikointitaidot esimerkiksi kaverisuhteissa ja keskittyminen. On kuitenkin hyvä pohtia, mitkä merkityksistä johtuu juuri harrastuksista, ja mitkä vain kiinnostuksen kohteista tai muuten korkeasta kouluun kiinnittymisestä. Näitä rajoitteita pohdimme tarkemmin seuraavassa luvussa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi

Tässä luvussa arvioimme tutkimusta ja sen toteutusta. Arvioimme erityisesti tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen eettisyyttä on pohdittu menetelmät osion alaluvussa 4.6 *Eettiset ratkaisut*.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioimme Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 162) kokoamien uskottavuuden, siirrettävyyden ja riippuvuuden käsitteiden avulla, jotka ovat tyypillisiä laadullista tutkimusta arvioidessa. Tutkimusta arvioidessa voidaan puhua myös reliabiliteetin ja validiteetin käsitteistä. Reliabiliteetti kuvaa tutkimuksen luotettavuutta esimerkiksi toistettavuuden ja aiempaan tutkimukseen yhtymisen osalta (Hiltunen, 2009). Reliabiliteetti kuvaa pitkälti samoja asioita, kuin Tuomen ja Sarajärven (2018) käsitteet. Päädyimme käyttämään niitä, sillä ne ovat koottu laadullista tutkimusta ajattelen, reliabiliteetti puolestaan käsittelee enemmän määrällistä tutkimusta. Validiteetti kuvaa puolestaan sitä, miten tutkimusmenetelmä vastaa tutkimuskysymykseen (Hiltunen, 2009). Tähän pyrimme tässä osiossa myös vastaamaan.

Uskottavuus kuvaa, miten tutkijat ovat noudattaneet hyvää tieteellistä käytäntöä, sekä raportoineet tutkimustaan (Parkkila ym., 2000, Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 162 mukaan). Olemme tutkimuksessa noudattaneet hyvää tieteellistä käytäntöä. Olemme kuvanneet tarkasti koko tutkimusprosessin jokaisen vaiheen. Olemme huolehtineet myös tutkimuksen eettisyydestä. Näin tutkimuksemme täyttää uskottavan tutkimuksen ominaisuudet.

Siirrettävyys kertoo siitä, onko tutkimuksessa saadut tulokset yleistettävissä ja sovellettavissa (Parkkila ym., 2000, Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 162 mukaan). Tutkimuksemme pienen otoskoon takia tutkimuksen tulos ei ole yleistettävissä. Tämä rajoittaa tutkimuksemme luotettavuutta. Tutkimuksen osallistujat olivat kuitenkin valittu opettajien toimesta ja kahdelta eri luokalta, joka lisää luotettavuutta jonkin verran, sillä me emme toimineet oppilaiden valinnassa. Kaksi luokkaa vaikuttaa luotettavuuteen erityisesti kouluun kiinnittymisen kannalta. Tulosta voidaan pitää laadullisen tutkimuksen mittapuulla myös luotettavana siksi, että laadullinen tutkimus keskittyy ymmärtämään ilmiötä yleistettävyyden sijaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 65). Luotettavuutta lisää myös se, että tutkimuksen tulokset olivat hyvin selkeitä, eikä suuria poikkeavuuksia ilmennyt.

Riippuvuus kuvaa, onko tutkimus toteutettu tieteellistä käytäntöä noudattaen (Parkkila ym., 2000, Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 162 mukaan). Tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä läpi tutkimuksen. Hyvään tieteellisen käytäntöön kuuluu muun muassa tarkka lähteiden käyttö (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 152). Tässä tutkimuksessa olemme huolehtineet muun muassa tästä tarkasti. Hyvän tieteellisen käytännön toteutumista on myös ohjannut kandiohjaajamme läpi prosessin, jonka voidaan nähdä lisäävän tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen validiteettia tarkastellessa voidaan todeta, että haastattelu toimi tutkimuksen keruu menetelmänä hyvin. Haastatteluiden avulla aiheesta saatiin kattava kuva. Oppilaat pääsivät myös kertomaan omia käsityksiään laajasti, joka auttoi osaltaan kattavan aineiston syntymistä. Analyysin osalta laadullinen sisällönanalyysi ja teemoittelu tuottivat myös hyvin tulosta ja molempiin tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia.

Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on kuitenkin aineiston keruun osalta hyvä pohtia, vastasivatko oppilaat kaikkeen täysin totuudenmukaisesti. Vaikka heille kerrottiin, että kukaan huoneen ulkopuolinen ei heidän vastauksistaan kerro eteenpäin esimerkiksi opettajalle, oli haastateltavalla mahdollisuus kertoa jotain muuta kuin mitä ajatteli pyrkimyksensä vastata oikein. Arvioimme tätä tutkimuksen aikana huolellisesti ja tulimme siihen tulokseen, että oppilaiden voitiin ajatella puhuvan totta.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Aihettamme ei ole tutkittu juurikaan tästä näkökulmasta Suomessa. Koulun kiinnittymiseen liittyvä tutkimus on lisääntynyt koko ajan viime vuosina, ja harrastusten rooli on ollut lasten arjessa kasvussa pidemmällä aikavälillä. Näiden yhteyden tutkiminen laajemmin voisi siis auttaa meitä ymmärtämään lisää lasten arjesta. Meidän tutkimuksemme suurin rajoite oli hyvin pieni otos. Tulevassa tutkimuksessa olisi siis tärkeää laajentaa otosta eri ikäisiin ja erilaisista taustoista tuleviin lapsiin. Nyt lapset olivat myös samasta koulusta, jolloin esimerkiksi harrastustarjonta alueella saattoi olla lapsille hyvin samanlainen. Lisäksi mukaan olisi tärkeää ottaa myös ei harrastavat lapset, jolloin saisimme tarkempaa tulosta siitä, miten harrastus vaikuttaa suhteessa muuhun ikäluokkaan. Myös harrastusten erojen vaikutus olisi mielenkiintoista, sillä nyt moni harrastus oli sellainen, joka selvästi näkyi koulussa. Jatkotutkimuksessa voisi olla myös mielenkiintoista laajentaa tutkimusta lasten kouluun kiinnittymisen osalta, sillä nyt tutkimusta tehtiin vain lapsen kertoman mukaan. Opettajan näkemys tai lapsen ja luokan havainnointi voisivat kertoa meille myös näistä asioista lisää. Aihepiirin tutkimusta voisi laajentaa myös harrastusten osalta kertomaan tarkemmin harrastusten vaikutuksesta lasten arkeen. Moni ulkomailla tehty tutkimus ei suoraan kerro meille mitään, sillä harrastustoiminta ei rakennu koulupäivän yhteyteen, vaan toimii irrallisena asiana vapaa-ajalla. Tämä näkyi myös meidän tutkimuksessamme haasteena, sillä aikaisempi tutkimus painottuu nimenomaan koulussa olevaan harrastustoimintaan.

LÄHTEET

- Alasuutari, M., (2005). Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino.
- Fredricks, J., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H., (2004). School Engagement: Potential of Concept, State of the Evidence. Review of Educational Research, 1/74, 59-109.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.3102/00346543074001059>
- Hiltunen, L. (2009). Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto. (Viitattu 22.4.2024.)
http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori J., (2021). Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 15.2.2024).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Juhila, K., (2021a). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 15.2.2024).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Juhila, K., (2021b). Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 17.4.2024).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysita-van-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kallio, A. (2021). Litterointi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 17.4.2024).

- Mahoney, J. L., Larson, R. W. & Eccles, J. S., (2005). Organized Activities As Contexts of Development: Extracurricular Activities, after School and Community Programs.
- Nurmi, J. (2016). Ihmisen psykologinen kehitys. LUVUT? (motoriikka ja harrastukset)
- Polvi-Lohikoski, H. (2020) Harrastusten merkitys nuorten elämään ja hyvinvointiin. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346172/Polvi-Lohikoski_Henna.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Pöysä, S., Poikkeus, A.-M., Muotka, J., Vasalampi, K. & Lerkkänen, M.-K., (2020). Adolescents' engagement profiles and their association with academic performance and situational engagement. *Learning and Individual Differences*, 82, 101922.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1041608020301023?via%3Dihub>
- Pöysä, S. (2020). Student's Situational Engagement Lower Secondary School. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/72391/978-951-39-8382-6_vaitos27112020.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Tarvainen, K., Manner, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (2023) Tilasto-osio. Julkaisussa Aapola-Kari, S. (toim.) Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/FINAL_vapaa-aikatutkimus-2022-web.pdf
- Timonen, J., Niemelä, M., Hakko, H., Alakokkare, A. & Räsänen, S., (2021). Associations between Adolescents' Social Leisure Activities and the Onset of Mental Disorders in Young Adulthood. *Journal of Youth Adolescence*, nro. 50, s. 1757-1765. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10964-021-01462-8>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A., (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.
- Valtioneuvosto. 2019. Suomen malli.
<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OKM050:00/2019>

- Virtanen, T., (2016). Student Engagement in Finnish Lower Secondary School. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51563/978-951-39-6783-3_vaitos_2110_2016.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Virtanen, T., (2017). Näkökulmia oppilaan kouluun kiinnittymiseen. Lectio praecursoria. <https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2017/08/virtanen.pdf>
- Virtanen, T. & Pelkonen, J., (2023). Poissa Porukasta. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Vuori, J., (2021). Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 13.2.2024.)
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>
- Vuori, J., (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja, Tietoarkisto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (Viitattu 17.4.2024.)
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysita-van-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>